

A TERMESZET.

Szerkesztik:

DR. LENDL ADOLF

és

csikszentsimoni és ernyesi

LAKATOS KÁROLY.

Budapest, II., Donáti-utca 7.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

»A TERMESZET« előfizetési ára

»HALÁSZAT« melléklapjával együtt
egy évre 6 korona.

»Halászat« külön, egy évre 3 korona.

A leopard és a „tampi“.

Irta: Dr. Madarász Gyula.

Az Ázsiában élő bestiák közül legrettenetesebb a tigris, mely — a statisztika adatai szerint — évenként több ezer embert és házi állatot ejt martalékkul Indiában a tigris és leopard, míg Ceylonban csak utóbbi tartja rettegésben a telepítvényesek és falvak lakóit, mely azonban igen ritkán bántja az embert, mivel az emberrel szemben igen gyáva. Skinner őrnagy, a ki 40 évig volt Ceylonban a sziget belsejének fölmérésével elfoglalva, Teunent-hez, a kiváló Ceylonismerőhöz irt levelében a következőket mondja: Midőn az Adams Peak területét katonai szempontból tanulmányoztam, egy sűrű erdőtől környezte szép tisztáson ütöttem tanyát a Peak déli lejtőjén. Egyszer mérő eszközeimmel hátra hagyván embereimet, egyedül indultam a dzsongliba. Amint a tisztás széléhez értem, hogy a dzsongliba vezető ösvényre térjek, a nilloo-ból¹ egyszerre gyöngye zöreje ütötte meg fületem s a következő pillanatban egy hatalmas leopard² a sűrűsége át egy szökéssel közvetlen lábaim elé

¹ Így hívják a benszülötték azt a bokorszerű növényt, mely az erdők alját sűrűn benövi s néha mértőldekre terjedő, egységes, áttörhetetlen sűrűséget alkot s 5–12 láb magasságra nő. Az Acanthace.-k családjába tartozik. Ceylonban 14 faja ismeretes. Virágaik kékek és vörösek s kápráztató látvány, mikor ez a növényzet teljes virágzásában van.

² A ceyloniak a leopardot ép úgy, mint az indiaiak, »cheetah«-nak nevezik.

ugrott s alig két arasznyira tőlem magát meghúzza, tüzes szemét rám szegezte. A helyzet nem volt valami kellemes. Fegyverem sem volt nálam s így könnyen egy csapással leüthetett volna. Tudtam, ha megmozdulok, el vagyok veszve. E helyzetemben eszembe jutott, a mit régen hallottam, hogy a vadállatok sehogy sem tűrik az ember tekintetét; tehát amennyire izgatottságomban bírtam, rámeresztém szemeimet. Néhány másodpercig néztünk farkasszemet, mire végre a leopard megfordult és kimondhatatlan nagy örömmre az ösvényen szökve elmenekült. Bizonyos, hogy ez az állat valami négy lábú zsákmányra akart szert tenni, mert e jelenet épen azon időtájban játszódott le, midőn a legelésző állatok a tisztásokról az erdők hűs árnyékába visszavonulnak.

A leopardra a drága árucikket alkotó gyönyörű bőréért vadásznak a benszülötték. A szingaléz ritkán lövi, mert nem szeret fegyverrel bántani, hanem inkább fogja, még pedig veremben, vagy mélyen a földbe vert nagy czölöpökből készült csapdával, melybe csalétkül fiatal kecskét helyez, de a moorman, vagy mint a czimben neveztem, a »tampi«, már puskával vadászik rája és pedig mindig többedmagával, jól kitanított tervek szerint. Egy ilyen vadászatot szándékozom e cikkem végén leírni, melyet magoktól a tampiktól hallottam, midőn Ceylonban állami kiküldetésben tanulmányúton voltam s néhány hetet a sziget belsejében, az úgynevezett Kala-Wewa tónál töltöttem.

A Kala-Wewa, vagy másképen Kalabalu-Wewa tó az é. sz. 8° nál terül el, a hová Matala-ból négy

nap alatt lehet eljutni, ha a minden képzeletet felülmuló szép utat, vadászva és gyűjtve, gyalog teszszük meg. Ez az út valóságos pálmáigetekeken, áttörhetlen dzsonglikon és őserdőkön visz keresztül. A madárélet itt már a leggazdagabban tárul elénk s az éneklők sokasága versenyt dalol az utasok nagy gyönyörűségére. kiváltképen mikor közöttük van az éneklők királya: a saina (*Cittocincla tricolor* V.) melynek éneke nagyban a mi tülemilénkéhez hasonlít, ép oly mélabús, de annál szebb és tökéletesebb. Ornithologusnak bőven kijut más jelenségekből is, így például megkapó látványt nyújtanak a kúszónövényekkel sűrűbenőtt, tarka virágú fákról felröppenő zöld galambok (*Osmoteron pompadora* és *O. bicincta*) és a különböző papagályok csapatai; vagy mikor az ember feje fölött egy-egy magányos ceyloni szarvorrú madár (*Ocyrceros gingalensis*) jellemző ívalakú repülésével átszeli az utat, valósággal bámulatba ejtik az idegent.

Négy napi gyaloglás után, 1896. február 5-én érkeztem a Kala-Wewa-hoz Reich Károly sógorommal, — a ki saját költségén utazott — és Bárányos József muzeumi preparátorral, hol az angol kormány által épített tágas bungalow-ban szálltunk meg, melyet a N. C. Province kormányzója bocsájtott rendelkezésünkre, mert a bungalowon kívül közelben más lakható épület nincs. A legközelebbi helység *Anaradja-pura*, a kerület kormányzójának

székhelye, mintegy 24 angol mérföldnyire északra, *Kekirawa* pedig jó fél napi járásnyira ellenkező irányban délre fekszik.

A vízi állatokban, főleg krokodilokban bővelkedő tavat nagy kiterjedésű, bejárhatlan őserdők és sűrű dzsonglik környezik, a tó közepéről pedig, melyet szintén nagy sűrűségek takarnak, óriási »kumbuk«-fák emelkednek ég felé. A tó mintegy 18 □ kilométer s ha tekintetbe vesszük, hogy ez a vízterület mesterségesen készült, némi fogalmat ad arról a munkaerőről, melylyel a hajdani ceyloni királyságok fénykorában rendelkeztek. Ceylonban természetes tó egyáltalában nincsen, hanem mind mesterségesen készültek s ezek között nagyságra nézve a Kala-Wewa második helyen áll. A legnagyobbikat *Padawiya*-nak hívják és a N. C. Province északi részében fekszik. Tért fogata kétszer akkora, mint a Kala-Wewa-é. Kala-Wewát az 5-ik században Dhatu Sema szingal király alatt kezdték építeni s 460-ban I. Kasyapa uralkodásának első évében fejezték be. (Kasyapa úgy került a trónra, hogy 459-ben atyját, Dhatu Sena-t, megölette.)

Ennél a vadregényes, szép fekvésű, de kigözölgései folytán európaire fölötte veszedelmes tónál gyűjtöttük a Magyar Nemzeti Múzeum részére hozott természetrajzi tárgyak javarészét, a hol közel három hetet töltöttünk.

Február 18-án különösen nagy meleg volt. Otthon ma-

Befagyott folyó.

*Behavazva rét és erdő,
Úgy feküdt már minden, mint egy holtnak tetsző
Ember, kinek szeme nyitva, —
A fák zúzos lombjaira
Rötelepült a köd, mint egy fátyol-kendő.*

*De mostan, hogy ide értem,
Itt a folyóparton, a part alatt mélyen,
All a nagy víz mozdulatlan, —
S úgy érezem, hogy alattam
S körülöttem, semmi nincsen többé ébren.*

*A ma'usból ez volt hátra,
Lélegzete megállt, szemét is lezárta,
Már tetszhalott a természet,
Csak a szíve lüktet, léptet
A jég alatt mélyen, a habokat váltva.*

Kisteleki Ede.

Hiéna-munka.

Irta: BÁRSONY ISTVÁN.

— „A Természet“ eredeti tárczája. —

Tél van. A földet hó borítja. Fent, a magasban, csöndesen emelkedik az ég aljáról egy nagy szürke folt. Hófelhő az. A zenitén süt a nap: azt írgyili a felhő. Eléje szeretne tola-kodni; el akarja nyelni a ködösen fénylő sugarakat. Nem sokat nyer most velök: hidegek azok; — nincs bennök éltető hév. Csak épen felkeltik az emlékezést a régi szebb időkre, amikor a nap-sugár csókjától virág bujt ki a földből s pillangó kerekedett tánczra.

Mikor volt az!... Talán igaz se' volt...

A lassan boruló égen mintha egy nagy, barnára fonnyadt platán-levelet himbálna valami láthatatlan erő. Idelent alig jár fuvalom; — odafent pedig mintha szépszélesen kavargó-örvénylő vihar volna: úgy lendül ide-oda, előre-hátra, csigavonalas körben az a furcsa, barna folt. Most egyet gondol, hirtelen kanyarodik s szinte látni,

hogyan fúrja át magát erőlködve és mégis könnyedén egy láthatatlan erőn. Az az erő a szél, a mi odafent sokkal erősebb lehet, mint idelent.

A barna folt egy héja. Egy Astur palumbarius; — hiénája a madaraknak.

Mindenki ismeri ezt a rettegett hóhért. A madárvilágban nincs kegyetlenebb, kérlelhetlenebb gyilkos. A sasok bátrak és nyilt viseletűek; ők a szárnyas nép oroszlánjai; az igazi vitézek. A sólymok inkább a tigrisnek lelki rokonai. Gyorsak, mint a villám s vérszomjasok; támadásuk maga a menykötés; gyilkolnak passzióból, mert nekik a vérengzés élvezet. A nemes sólyomfajok legtöbbször akkor kerít magának zsákmányt, amikor neki tetszik. A vándor sólyomnak nem is igen kell maga a pusztá zsákmány, ha a vadászat gyönyörével nincsen összekötve gyilkolása. Nemcsak ölni, mulatni is akar s szárnyas áldozatát csak röptében fogja el. Hozzá képest a kánya-nemzedék olyan, mint a farkas. Gyáva, leselkedő; ha lehet, könnyű prédára áhitozó. Az ölyvek ellenben valóságos medvék. Lomhák s tanakodók. A karvaly lelki testvére a vadmacskának; akkor szereti rávetni magát a zsákmányára, amikor az gyanutlanul, csöndesen lapul meg. A héja mindegyikből egy darab; vakmerő és mégis alatomos; — gyors és mégis tanakodó; üldözi a madarat röptében, de kiragadja a galambot a dúczból is, ha rákerül a sor. A tigris kegyetlen, de ebben legalább van valami, a mi a vele párosuló merészség révén imponál.

radtunk, mivel az előtte való napon este gyűjtött, számottevő anyagot kellett földolgoznunk, a földolgozottakat pedig elrendezni. Az ilyen munka mindig bizonyos ünnepies színt kölcsönzött a napnak, minthogy az inkább pihenés számba ment; a bungalow légvonalos, hűs szobái pedig kellemes tartózkodást nyújtottak. A szobákban ugyanis a hőmérő napközben állandóan 22—23 R^o-t (reggel és este 21 R^o-t) mutatott, a mi a külső tikkasztó hőséghez képest nagy különbséget tett ki, mert följegyzéseim szerint p. o. e napon 5 órakor este künn 47 R^o volt; igaz ugyan, hogy a leáldozó napsugarak már akkor ferde szögben érintették a verandán függő hőmérőt.

Délután 3 órakor a bungalow felé három ember közeledett. Azt hittük eleinte, hogy a környékbeli tanítók megint hoznak valamit. A tamil rendesen harmad, negyed, ötödmagával, de egymagában sohasem szokott beállítani, még akkor sem, ha csak egyetlen bogárról, vagy lepkeről volt is szó. Egy ízben öten tisztelegtek. Meglehetősen távol vidékről jöhettek s az egyik kezében egy közönséges élő fehér lepke kalimpászott, míg a többi üres kézzel a baksist várta. Egy más alkalommal szintén öten jöttek, amikor pedig egy pálczikához hurkolt gyíkkal kedveskedtek. Az ilyen látogatókhoz hozzá voltunk már szokva s a közelgő három embert is hasonló járatú tanulóknak

A „tampi“ (Ferguson nyomán).

néztük. De amint ezek közelebb értek, láttuk, hogy tulajdonképpen moorman-ok s azért jöttek, hogy engemet leopard-vadászatra meghívjanak. De ismerkedjünk meg előbb ezekkel az emberekkel.

A Ceylonban lakó számos néptörzs közt legfeltűnőbbek a mohamedánok, úgy mint ott nevezik: moorman-ok, a kik a kereskedelem terén igen nagy szorgalmat fejtenek ki s mint ilyenek, városokban, főleg a partvidékiekben, mindenütt nagy számmal találhatók. Eredetükről, viselt dolgaikról és bevándorlásuk idejéről vajmi keveset tudunk. *Sir Alexander Johnston* azt mondja, hogy tradíciójuk szerint őseik Arábiából menekült mohamedánok voltak, kik a 8-ik században Ceylon főbb városaiban telepedtek le. Mások meg azt hiszik, hogy ez a nép csak vallásra nézve muzulmán, míg származására nézve valamely alacsony és megvetett kasztból ered, vagy, hogy az indiai partokat látogató régi tengerészekből lett kalózokból származik, mely még a portugáliaknál is korábban került Ceylonba. Annyi bizonyos, hogy a középkorban már kereskedelemmel foglalkoztak. Ők építették a kereskedelmi csarnokokat, ők voltak a gyöngyhalászok, ők vásárolták össze a Ceylonban talált ékköveket s gyűjtötték össze a szigeten talált elefántcsontokat és Chinába és Perzsiába közvetítették. A mostani kereskedelem is nagyjából az ő

Am a héja kegyetlensége inkább a hiénáé. A számító, a hősiesség nélkül való hóhérskegyetlenség ez. Rokonszenves nincs benne semmi, csak félelmes és aljas.

Neki minden mindegy. Lecsap a földre, onnan ragadja fel a bután lapuló foglyot; — elcsúszik röptében a sűrűség között s virtuóz módra tudja kikerülni, hogy kerek szárnyával egyetlen lombcsücskét is megérintse; — nem üldözi szárnyas zsákmányát a sólyom egyenes, vilámló röptésével, a mi ellenállhatatlan, — hanem alákerül a levegőben s elkezd kiszámítva, kegyetlen kalkulussal felfelé szorítani, elkülöníteni az egész világtól, amíg a holtra rémült madár szívszakadásos ijedtségtől gyöngülve hanyatlani nem kezd. — Akkor fölibe kerekedik s mint a hivatásos hóhér, nyul ki utána, hogy megfojtsa; életét kioltja.

* * *

Tél van s a mező mindenfelé kopár,

A síkon kevés a barna folt; — néhány bokor van ott elhagyatva. Alattok itt-ott akad egy tenyérnyi szárazföld. Azt szereti a vaczkoló nyúl s a szél ellen védekező, a vihar elől menekülő fogoly.

A héja nagy ívekben kering, húzódik a bokros terület fölé. Szeme átkutat aközben minden zegzugot. A vetés széléről befutott valami az imént a gazosba. Egy eltévedt fáczán, amely a messziről sötétlő erdőből kóborolt el ideig s most sehogy sem talál vissza a hazájába. A

héja észrevette s le nem veszi a szemét arról a sűrű pontról, ahol a fáczán elrejtőzött. De azért el nem árul semmit. Meg nem gyorsítja röptését; nem ereszkedik lejjebb. Csak fordul újra s újra, meggondoltan. A ki látja, azt hihetné, hogy ugyancsak elandalodott, tán unatkozik is az istenadta. Arrább vonul; — tovább, tovább. Egészen el erről a környékről. Már a harmadik dülő fölött libeg. A boldogtalan fáczán nem is látja, magához tér s újra kimerészkedik a bokros közepéből. Máskor meglapulva maradna ott a nagy ijedtségre; de most éhes szegény, kajtatna valamit a gaz közt. Nem olyan óvatos hát, mint rendesen. Tollát borzolva, gyanutlanul kezd csipegetni.

A héja folyvást figyeli mindezt. Kiterjeszti a szárnyát s ereszkedik, lefelé ereszkedik. De amint alig egy pár arasznyira van a havas földtől; hirtelen kinyújtózik megint s rohanó röptéssel suhan arra, ahol a fáczán keresgél — csipeget. Szeme mereven, izzón néz előre; csőrét félig kinyitja; karmait kezdi már kiereszteni, hogy egy pillanat alatt rávethesse magát a fáczánra.

Nagyot durran!... A bokrosban löttek. A héja riadtan csap félre. — Még sem jó lesz most ott lábatlankodni gondolja magában A buta fáczán nem éri meg a halál kockázatát.

* * *

El innen, el! — tovább! Van ennél veszélytelenebb zsákmányszerzés is. Ott van a pusztai tanya ni. Az tele

kezükben van. Még az európai városrészek bazárjaiban lévő boltok előtt is nagyobbára ezek a czifra ruházatú emberek kínálják portékájukat. Hát még a benszülöttek városrészeiben minő sokan vannak a jobbmódúak; annál tarkább az öltözkük, mely néha csupa aranyos csipkéből és drága selyemből áll, czipőt azonban nem viselnek. Egyesek házalással is foglalkoznak s az ilyent a szingaléz *tampi* nak, vagyis házalónak hívja; míg tulajdonképen a moorman szingalúz *marakkalamirusa*-nak neveztetik.

Ceylon természeti szépségeiben gyönyörködő utasoknak bő alkalom nyílik ilyen tampikkal érintkezni. A szállodák nyílt terrászain, a napnak bizonyos óráiban, de főleg délben, mikor a vendégek ebéd után a terrász szellős árnyékába vonulnak, csak úgy hemzseg a sok *tampi*, magával hozott portékáit kínálva. Az egyik szöveteket mutogat, a másik faragványokat kínál, a harmadik egész fiókra való csillogó drágakövet tesz az ember elé (eléggé drágán tartva, de sok esetben olcsón adva), melyek között sok értékes zaphir, különösen pedig rubin látható; de a vevőnek igen kell ügyelnie, nehogy a valódiak közé csúsztatott csehországiakból vásároljon. Igen érdekesek azok az emléktárgyak is, melyek a ceyloni különlegességeket teknőshéjből miniatűr alakban művésziösen ábrázolják. Van ott egyszóval minden, a mit európai ember szívesen néz és vásárol, hogy e paradicsomi szigetről minél több kedves emléket vihessen haza.

A *tampi* a sziget minden zugát bejárja s mindent, a mi értékes, potom áron megvásárol a benszülöttektől és ez az oka, hogy az ékköveket is első kézből kapván, bámulatos olcsón adja, természetesen annak, a ki jól tud alkudni.

Ilyen *tampi*-féle emberek voltak azok, kik február 18-án azzal állítottak be hozzám, hogy leopard-vadá-

szatra meginvítlanak. Mondták, hogy jöjjenek azonnal, mert egy jó helyet tudnak, ahol okvetlenül »cheetah«-ot fogok látni. Turpisságot sejtven a dologban, nem mentem el, hisz tudtam, hogy leopardot nappal alig lehet biztosra venni, hanem vallatóra fogtam a dolgot. Eleinte mindent tagadtak, de később bevalótták, hogy igenis, a »cheetah«-ot meg is lötték már s a negyedik társuk félóra járásnyira tőlünk egy bokorban örzi. Most következett az alku. Ők tizenöt rupiát*) kértek, én nyolczat ígértem s végre tízben egyeztünk meg, föltéve, hogy az állat ép, megüti a kellő mértéket s teljesen friss, egyszóval preparálásra érdemes.

Másfél óra múltán egy óriási leopard csüngött a nagy rúdon, melyet vállalkon hoztak. Örömöm nem sokáig tartott, mert az állat bőre már erősen pállott volt s tátongó löseibein kívül czombjaiból szijat hasítottak volt ki a *tampik*, koponyacsontját pedig a lövés szilánkokra zúzta. Az egyik *tampi* két rupia borraival fejében elbeszélte, hogy miként lötték ezt az igazán szép, hatalmas állatot.

Tüskés bozótokkal sűrűn benőtt és magában álló sziklahegyen, mely a kalawewai bungalowtól alig három kilométernyire a tó partján emelkedik, tartózkodott állandóan az immár megölt leopard. Nappal odujában húzta meg magát, éjjelenként pedig prédája után járt. A *tampik* az időt is kilesték, hogy mikor indul el hazulról.

A nap még le sem áldozott és a *tampik* már ott voltak annál a fordulónál, amerre a leopardnak okvetlenül el kellett haladnia. Pontos időre csakugyan ott termett a hatalmas állat. A fordulóig lassú léptekkel haladt a sűrű gazban, a hol fejét kissé megemelve megállott s éles tekintetét egyenesen a bokor-

* Egy rupia a mi pénzünk szerint k. é. 1 kor. 50 fill.

van tyúkkal, galambbal. A tyúk még a fázzánnál is butább. A galamb meg ilyenkor, télen, csak gunnyaszt, fagyoskodik; el-elmereng a háztetőn, a csűr ereszén; — mire ábrándozásából magához tér, már nyakán van a hóhér.

S a tanya körül sok a jó lesőhely. Ott vannak a faszor nagy akáczfái s a kertben a vén diófa, amelynek egyik vastag ágán könnyű észrevétlenül meglapulni.

Egy kis előzetes szemle meg nem árt; szükség van arra nagyon. Nem tévedt-e be véletlenül egy csirke a kertbe? Van-e valahol egy magányos galamb az istálló tetején, amelyet feltűnés nélkül lehetne elcsippantani?

A kémszemle nem tart sokáig. A fák közül csakhamar teljes tájékozást szerez magának a rabló. Tyúkféle nem igen van ott, ahol könnyű hozzáférni; vigyáznak a majorságra nagyon; — a baromfi szívesebben húzódik ilyenkor az emberlakások közelébe. De a galambok kint gunnyasztanak most is, mint rendesen. Most nem turbékolnak, nem szerelmeskednek. Az a tavaszi verőfény idejére való. Most csak busulgatva dideregnek s várják aközben a kikeletet. Némelyik bóbiskol, mások tollaskodnak; gyanutlanul méléz valamennyi. Ez az alkalmas pillanat: rajta héja!

A fák közül elindul egy suhanó, kísérteti árnyék. Erre siet.

Nagyot kurrog a vén tarajos kakas a következő

perczen s maga is nagy sietéssel lohol, tötyög a baromfiól felé.

— Jaj, jaj! itt a hóhér! ez van vészkiáltásában. A gyöngytyúkok riadozva menekülnek a rözserakás alá; a sok galamb meg rémülten csapkodva vágódik szanaszét a csűr tetejéről.

Tudják már, mi az, ha az öreg tarajos ilyen ijedten kurrog. Amelyik közülök most ülve maradna, az ugyan maga kívánna magának a halált. Vad keveredéssel suhog-nak hát el mindannyian; de nyomukban ott a kérlelhetetlen hóhér.

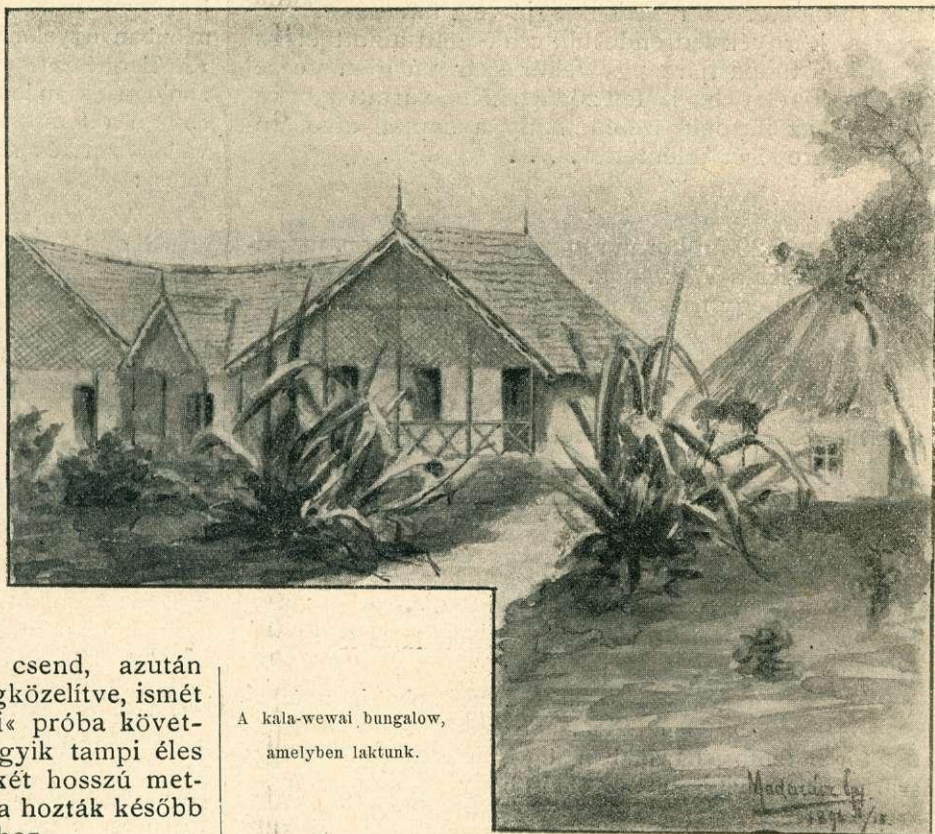
Egy pillanat s csudálatos ügyességgel csúszik az egész röptülő falka alá a héja.

Nem üldöz vakon, esztelenül; nem veti magát egy után, ahogy a sólyom tenné. Biztos a dolgában; jól tudja, hogy nincs miért sietnie. A rémült galambok egyelőre összetartanak s együtt igyekeznek meglelni a menekülés útját. De azt a héja, alattok keringve, elzárja előlük.

Jaj annak, amelyik először feledkezik meg a helyzet veszélyéről s leereszkedni próbál. Mert a héja felül-ről lefelé támad s ezt épúgy szereti megtartani, mint a tengerek rablója, a czápa, a maga módszerét, hogy t. i. a támadás pillanatában hanyatt fordul. Neki így könnyebb megragadni áldozatát különös szájkötésével.

Az olyan különvált, egyes madárra szeret vadászni a héja. Azt tökéletesen a hatalmában tartja. Szinte játszik s kötekedik vele; ereszti kissé, mint az egeret a

nak irányítá, mely mögött a tampik rejtöztek, mintha érezte volna, hogy ott gyanus ellenségei lesik; talán ezt valamelyik helyéből kimozdult galyacskából észre is vette, de abban a pillanatban két jól irányzott lövés fejét találva, nyomban megölte. A tampik guggoló helyzetükből moczczanni se mertek. Két tampi elől, a másik kettő ezek mögött hátrább foglalt helyet s mind a négynek fegyver volt a kezében. Ott feküdt a leopárd, a saját magának kitaposott ösvényen, a hol minden részecskéje a ragyogó holdfényben, mely az egész környéket bevilágította, jól kivehető volt. Kilenccz óra tájban dördült el az ólom-és vasdarabokra töltöt lövés, de csak egy óra mulva mertek újra tölteni, reggelig guggolván zsákmányuk előtt. A mint kivirradott, a két tartalékosra került a sor, mert most ők lőttek. Ezután ismét csend, azután pedig mind a négyen két lépésre megközelítve, ismét belelőttek. Végre pedig az »élesztési« próba következett, a mi abból állt, hogy az egyik tampi éles késével a leopárd hátsó czombjain két hosszú metszést alkalmazott. És így megcsonkítva hozták később a szép állatot a kalawewai bungalowhoz.

A kala-wewai bungalow,
amelyben laktunk.

Miután az alku visszament, ők maguk nyúzták meg, húsát az erdőben elszórták, de bőrét magukkal vitték.

* * *

Az égbolt már aranszínben ragyogott a haragoszöld őserdők fölött és smaragdszínű méhészmadarak

csoportosultak a tó partján heverő száraz, kidőlt fákra, a hol még egy-egy rovart csíptek utolsó falatokúl. Azután csapatosan átrepültek a vízből kimagasló lombos fákra, hol valóságos tusát folytattak a jobb helyért, hallható csiripeléssel, melybe a pávának messzi

macska; de rögtön alá csúszik újra s szorítja, kergeti fölfelé, ki nem engedi a borzasztó boszorkány-gyűrüből.

Amíg a sok galamb együtt van, maga sem tud választani közülük. Melyik tessék jobban? Melyik lesz ize-sebb? . . . Melyik a leggyávább, legrémültebb?

Végre ideje, hogy történjék valami. A héja úgy tesz, mintha komoly rohammal akarna benyomulni a megriadt csapatba. Suhanva oldaloz felfelé, oly gyorsan, hogy a hány galamb, mind rémülten vágódik oldalvást. Lehetetlen, hogy ilyenkor egyik, vagy másik ügyetlenebb galamb zavarba ne jöjjön, külön ne váljék a többitől. Abban a perczen ott van a héja alatta s neki kering, egyesegyedül csak neki.

Már mehet a többi, menekülhet. Itt van a halálra ítélt, amelyik számára nincs irgalom.

A tréfának, játéknak most már vége van; a héja azt érzi, amit a szerelmes, a ki már kitérte a karját s csak azt várja, hogy keblére hulljon a kedvese. A vadászszenvedélylyel már vérszomj párosul; — a játékot már lehetetlenné teszi a mohóság, ami a héján elhatalmasodik.

A szegény elítélt galamb szorosan maga alatt látja üldözőjét. Ezt nem bírja ki tovább. Tüdejének nem elég a magasság ritka levegője; — a halálos rettegés bágyasztja, zsibbasztja.

Elfáradva, gépiesen verdesi erőtlenedő szárnyát. A héja érzi, hogy itt a pillanat s valószínűleg ilyeneket gondol: »csak vergődj szép galambom, vergődj! csapkodd

meg ékes szárnyadat, hisz' úgyis utoljára teszed, — mert lásd, a héja van itt! a héja! a madár-hiéna! akiben nincs szív, nincsen könyörület. Szepegő szíved, piros véred az enyém, kis galambom!« . . .

A galamb lehanyatlik.

A héja fölibe kerül. Hátraszegi a szárnyát s előre dobban. Már nyújtja karmait. A galamb szíve majd megszakad.

Még egy másodperc s a héja szorosan, görcsösen vonja magához a galambot.

A halál ölelése ilyen.

* * *

Tél van; fehér a föld.

Valahol, a kert csöndes fái közt, vércsöppek hullanak le a hóra s a nagy fehérséget pirosra festik.

A szárnyas hiéna lakomájának a nyoma az.

A kutyabőr dicsérete.

A kertemet rossz licium-sövény kerítette. A felét beültettem szőlővel. Bosszantott, hogy minden erremenő kutya beugrik a kertembe és végigszalad rajta.

Mert szélről van a kert. Keskeny kociút megy el mellette. A mi házunkon túl már szántótelek következnek.

dzsonglikból eredő rekedt hangja vegyült. Lassanként az egész környék lecsendesült, csak imitt-amott erészkedett le a tó partjára egy fehér szárnyú gém s ezzel a nappali élet be is fejeződött. Kis vártatva békabrekegéshez hasonló rekedt hang a nappal alvó lap-pantyú ébredését jelentette . . . .

* * *

Február 20-án korán reggel, még sötétben, mondtunk búcsút Kala-Wewának. Délben már Kekirawa-ban voltunk, a hol egy frissen nyúzott leopárd-bőrt, melyen a hasított szíjak, lösebek tagadhatatlanul a tampi barátaink kézimunkájára vallottak, másodkézből három rupiáért kínáltak.

A magyar zoologusok működése.

A magyar zoologusok már egy évtized óta szoktak havonként egy-egy szakülésem összejűlni, amelyen tudományos munkálkodásuk eredményeit bemutatják, a tudomány előhaladását referátumokban ismertetik és fontosabb kérdéseiket megvitatják.

A zoologusoknak ez a működése, noha igen érdekes, sokoldalú és éppen tudományos előhaladásunk tekintetéből igen fontos, hazánkban alig ismeretes. Ép ez okból már régebben nyilvánult az óhaj, hogy a magyar nagy közönség tájékoztatása okából időnkint röviden összefoglalt ismertető referátumok adassanak közzé, ami annál kívánatosabb, mert a zoologusoknak a nagy közönség előtt nyilvános szereplése is igen gyakran éppen az itt, ebben a tudományos körben nyert benyomásokban, fejlesztett érdeklődésben és itt érlelt ismeretekben gyökerezik.

Ez az óhaj kezdetben különféleképen, de legelőször is külön zoologiai folyóiratnak megjelentetésé-

ben nyilvánult. Ennek a gondolatnak a megvalósítását azonban egyelőre jobb időkre halasztották el. Így jutott »A Természet« abba a kedvező helyzetbe, hogy a magyar zoologusok tudományos működéséről időnkint referálhasson. A referátumok megírására a szakosztály több tagja vállalkozott és mai számunkban hozzuk az első ismer-tetést:

A Természettudományi Társulat zoologiai szakosztálya január hó 4-én tartotta meg ebben az évben első ülését.¹ Dr. Entz Géza elnökölt, dr. Daday Jenő mint jegyző működött közre; jelen volt 34 tag. Dr. Horváth Géza a levelészek potroh-csőveiről értekezett elsőnek.

Ezek az apró csövecskék a levelészek potrohának utófelén, a hatodik szelvény hátoldalának két szélén vannak elhelyezve. Többnyire hengeralakúak, néha azonban kúposak, vagy bunkósak, de egy és ugyanazon fajnál mindig egyformák. Sokáig volt vita tárgya, hogy mi a rendeltetésük s funkciójuk ezeknek a csöveknek. Az első megfigyelőjük Bonnet volt, aki 1745-ben azt írja, hogy ezek a csövek a légzőszervekkel állanak összeköttetésben és valami édes nedvet választanak ki, mely a húgynak felel meg. A zoologiai köztudatban még most is az a nézet van általánosan elterjedve, hogy ezeken a csöveken ürítik ki a levelészek azt az édes, víztiszta váladékot, — mézharmat — melyet a hangyák annyira szeretnek. De Geer ugyan már 1775-ben határozottan kifejezte, hogy ez a mézharmat nem a potrohcsöveken, hanem az altelnyíláson ürül ki. A potrohcsövek funkcióját igen könnyen megfigyelhetjük, ha az állatot fején, vagy torján pl. szalmaszállal izgatjuk. Ilyenkor a csövek végén egy csepp jelenik meg, de ez sohasem víztiszta, hanem rendesen megfelel az illető állat színének, tehát zöld, sárga, vörös, barna vagy fekete, miből világosan látható, hogy a mézcsepp nem ott jelenik meg.

Azt a nézetet, hogy ezek a csövek a légzőszervekkel

¹ Ezek a szakülések nyilvánosak és a zoologusok szívesen látják a maguk körében az érdeklődőket.

Nohát a szőlőt nem a kutyáknak ültettem én. Hivatok egy ácsot. Körülkerítettém tüskés-dróttal.

A kerítés szép volt és jó sok pénzembe került, de nem bántam, csak hogy a kutyáktól megmentettem a szőlőmet.

Másnap látom, hogy egy közép-termetű vörös kutya fut végig a kertemen. Az orrát előre tartva szalad és megint eltűnik.

Hol jöhetett ez be! És hol ment ki?

A kerítés drótja egy-sukkos, ahogy itt mondják. No bizonyosan jól megszurta a drót: nem jön ez többet ide.

Azután megint láttam kutyát, kettőt is. Ez már nem tréfa. Hivatom megint az ácsot: két sor drótot kell közibe húzni az alsó két sornak.

Most már nyugodt voltam.

Nekem is van kutyám. Ez is közép-termetű kutya: bozontos szőrű, fekete-fehér komondor.

Alig hogy elmegy az ács, látom: az én kutyám nagy kedvvel játszik a kerítés mellett. Egy kis dakszli-kutya is van ott: ki és be ugrálnak a dróton, — így játszanak.

Nézem a drótot: teli van kutyaszőrrel.

Nézem a kutyám nyakát: tele van apró karczolással.

No majd elmegy a kedvök,

Bizony nem ment el azoknak. Megint új drótot kellett húzatnom a kerítés alá. Most már azt gondoltam, hogy a dakszli se tud átjönni.

Dehogy nem tud: mindennap idejár.

Meglesem, hogy hol jön be, hát látom, hogy egy helyen kikaparták a drót alját. A dakszli átsurran, mint a gyík. Az én kutyám meg átvonaglik, mint a kígyó.

Kerestem egy nagy követ és odatettem a lyukhoz.

No kutyák, hát itt van a punktum köből!

Másnap megint ott játszik a kutyám a vendégeivel együtt a kertem gyepén.

Rájok kiáltok, hát látom, hogy most már a drót között bujnak ki. Egy kicsit elnyújtózkodnak, de csak vigan mennek odább.

S a kutyám is kijár a drót között.

Ujra vizsgálom a kerítést, hát látom, hogy a drót-tüskében itt is, ott is feketélik egy szőrpamat az én kutyám bundájából. A többi még csak ennyivel se adózik a mulatságnak.

S csak annyi a kutya a kertemben, mint azelőtt.

Hát mondja meg nekem valaki, hogy mire jó a drótkerítés?

Gárdonyi Géza.